

Confédération des Organisations Familiales de l'Union européenne
Konfederace organizací pro podporu rodiny v Evropské unii

Národní, nadnárodní a mezinárodní odpovědnost za rodinnou politiku

**Konference o rodičovské péči o děti a politice zaměstnanosti
Praha, 5. – 6. února 2009**

Yves ROLAND-GOSSELIN

Prezident

**Konfederace organizací pro podporu rodiny v Evropské unii
(Confederation of Family Organizations in the European Union)
(COFACE)**

Pane vicepremiére,
dámy a pánové,

Dovolte mi nejprve poděkovat vládě České republiky, a především panu Petru Nečasovi, ministru práce a sociálních věcí, za to, že pozvali COFACE k účasti na tomto významném dvoudenním setkání.

Vysoce si tohoto pozvání cením, nikoli jen sám za sebe ale i za milióny evropských rodin, které mám tu čest zastupovat zde v Praze, v hlavním městě členské země, která nyní předsedá Evropské unii.

Dovolte mi, abych nejprve stručně představil Konfederaci organizací pro podporu rodiny v Evropské unii (COFACE). Potom bych se rád zabýval tím, jaké odpovědnosti Evropská unie má či případně nemá v oblasti rodinné politiky. Nakonec bych rád nastínil hlavní činnosti a širší témata, kterým se v současné době věnujeme.

I. Konfederace organizací pro podporu rodiny v Evropské unii

COFACE je pluralitní organizace usilující o podporu rodinné politiky, solidarity mezi generacemi a zájmů dětí v rámci Evropské unie.

COFACE podporuje politiku nediskriminace a rovných příležitostí pro jednotlivé osoby a pro formy rodin a konkrétně podporuje politiky usilující o rovnost mužů a žen.

Konfederace, která byla založena před 50 lety bezprostředně po podepsání Římské smlouvy, spojuje obecně i tematicky zaměřené národní organizace pro podporu rodiny. V současné době má 54 členských organizací ve 20 členských zemích a hovoří jménem mnoha miliónů rodičů a dětí.

V tomto smyslu představujeme „hlas rodin“ – a říkám záměrně „rodin“ v množném čísle, ve kterém jsou zahrnuty velké sociální, ekonomické a sociologické rozdíly – ve vztahu k institucím Společenství (Radě, Komisi, Evropskému parlamentu, Hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů).

Přítomnost COFACE na tomto setkání je praktickým projevem občanské společnosti, což se projevilo již dnes dopoledne prostřednictvím člena Evropského hospodářského a sociálního výboru a také dnes odpoledne prostřednictvím nevládních organizací, které přijdou na řadu po nás.

Děkuji vám, pane vicepremiére, za to, že jste pozval i zástupce občanské společnosti, která je jedním ze stavebních kamenů debaty o budování moderní demokracie, aby se podíleli na programu vaší práce.

II. Evropská unie a rodinná politika

A) Řečeno bez okolků, jednotlivé smlouvy o EU neobsahují žádný právní základ, na kterém by bylo možné budovat rodinnou politiku.

Kdykoli byla prováděna úprava smluv o EU (Maastricht 1992, Amsterdam 1997, Nice 2000, Lisabon 2007) jednotlivé členské organizace COFACE naléhaly na své národní instituce a společně na instituce Společenství, aby v novém textu byl obsažen pojem „rodin“. Ani jednou za padesát let tyto snahy nevedly k výsledku!

A já bych zde rád vzdal hold všem mým předchůdcům a voleným dobrovolným funkcionářům mnoha organizací na podporu rodiny z různých členských zemí, kteří neúnavně pro podporu rodin pracovali, často i proti proudu sociálních a politických okolností.

Tito muži a ženy věřili v rodinu, v Evropu a ve spojení těchto dvou pojmů, krátce řečeno v potřebu evropské politiky orientované na lidi, ve které bude rodina

základním kamenem. A přesto rodinná politika zůstala ve výhradní odpovědnosti jednotlivých zemí, někdy i jejich regionů (spolkových zemí v Německu, belgických regionů a komunit, atd.).

B) Na časové ose vývoje Evropské unie však můžeme vysledovat několik pozitivních kroků.

Deklarace COFACE vydaná v roce 1978 pro první volby do Evropského parlamentu měla za cíl sloužit jako východisko pro další vývoj v následujících letech. Uváděla, že "rodinná skupina je biologickou, emocionální, výchovnou, kulturní, sociální a spotřební jednotkou ... potřebnou jak pro štěstí a seberealizaci jednotlivců, tak pro vyvážený vývoj společnosti".

9. června 1983 demokraticky zvolený Evropský parlament přijal usnesení o evropské rodinné politice na základě návrhu sepsaného tehdejšími presidentem COFACE. Uvádí se v něm, že „Mnoho politických rozhodnutí má dopad na rodinu, a proto by všechny příslušné politické sektory měly brát v úvahu důsledky pro rodinu ... Rodinná politika by se proto měla stát nedílnou součástí všech politik Společenství.“

Po několika jednáních ministerstev pro rodinu a po Sdělení Komise z 8. srpna 1989 o rodinných politikách, které na usnesení EP reagovalo, přijala Rada ministrů dne 29. září 1989 Závěry.

Jako součást přípravy Smlouvy z Nice (2000) patnáct tehdejších členských zemí vypracovalo Evropskou chartu základní práv, které se v mnoha bodech odkazuje na pojem rodin. Charta skutečně velmi často cituje rodinu, jako základní prvek evropské společnosti.

Bohužel však tato charta nebyla ke smlouvě z Nice připojena, zůstala pouhou deklarací a tak nemohla žádným způsobem vytvořit právní základ pro opatření Společenství na podporu rodiny.

Následně však byla Charta zapracována do návrhu ústavy, jako nedílná součást tohoto dokumentu s nešťastným osudem. Nyní je opět součástí Lisabonské smlouvy, která je v současnosti v popředí zájmu ...

C) Po celou tuto dobu proto COFACE argumentovala nikoli ve prospěch rodinné politiky, ale ve prospěch rodinného rozměru společných politik (volný pohyb osob, zdraví, ochrana spotřebitele, bydlení, energie, doprava, atd. ...).

Prvními velkými tématy řešenými z tohoto pohledu v těch vzdálených dobách byly politika na ochranu spotřebitele a směrnice o rodičovské dovolené a dovolené z rodinných důvodů.

Když říkám „ve vzdálených dobách“ musím říci, že ve vztahu ke zmíněné směrnici až tak vzdálené nejsou, protože směrnice byla jednou členskou zemí zablokována na dobu deseti let, takže rodičovská dovolená přišla až v roce 1996, a nyní se chystá její revize prostřednictvím jednání mezi sociálními partnery.

D) S novým tisíciletím přišlo i probuzení do demografické reality. Dvě čísla uvedená ve vynikající druhé Demografické zprávě Komise ilustrují počínající tušení doby:

- Počet osob ve věku nad 65 stoupne v zemích EU-27 z 84 602 000 k 1. lednu 2008 na 151 474 000 v roce 2060;
- Poměr závislých starých osob stoupne z 25,4% k 1. lednu 2008 na 53,5% v roce 2060.

To vedlo ke třem významným Sdělením Komise:

- Zelená kniha demografických výzev, březen 2005;
- Demografická budoucnost Evropy: od výzvy k příležitosti, COM (2006) 571, říjen 2006;
- Podpora solidarity mezi generacemi, COM (2007) 244, květen 2007.

Tehdy předsedající Finsko a následně Rakousko v roce 2006 použily tyto dokumenty jako východisko pro uspořádání konference, která by se tématem „zabývala do hloubky“. Poté následovalo německé předsednictví v první polovině roku 2007, které si zaslouží zvláštní uznání za své výsledky.

E) Byla založena „Evropská aliance pro rodiny“. Paní Ursula von der Leyen tehdy usměrnila významná rozhodnutí Evropské rady z 27. května 2007. Rada:

- „zdůraznila nízkou porodnost“
- „považovala za zásadní lepší podporu rodin“
- „udržitelné rodinné politiky“
- „Aliance: udržitelný závazek EU“
- „přizpůsobení organizace práce potřebám rodin“.

Tato oficiální prohlášení z nejvyšší úrovně EU – hlav států a vlád – představují velký krok směrem k uznání rodiny a jejího oprávněného místa v budoucím vývoji EU.

Evropská aliance pro rodiny proto vyvolala v agitátorech za podporu rodiny velké naděje.

III. Program COFACE

Jak jsem řekl, COFACE usiluje o zavedení rodinného rozměru do společných politik a opatření EU.

COFACE funguje na základě výzkumů a diskusí, které probíhají v několika pracovních skupinách účelové vytvořených z určitých organizací z různých členských zemí. Stanoviska přijatá těmito pracovními skupinami jsou potom předkládána ke schválení Administrativní radě a jsou vyhlášována jako stanoviska COFACE.

Některá z těchto stanovisek reagují na konzultace zahájené Komisí. Některá z nich však představují návrhy odvozené ze zkušeností nebo z neúspěšné či úspěšné praxe, tak jak byly zjištěny různými organizacemi.

COFACE má proto velmi praktický program, který se zaměřuje na stanoviska k celoevropským otázkám s rodinným aspektem a který má rozhodující dopad na rodiny žijící v Evropské unii.

To nás také vedlo k tomu, že jsme v nedávné minulosti zaujali stanoviska k 6 otázkám, které jsou na předních místech agendy, přičemž naše pracovní skupina COFACE-Handicap předložila Evropskou pečovatelskou chartu.

Dovolte mi nyní představit zmíněných 6 stanovisek, která jsou všechna zaměřena na řešení chudoby a sociálního vyloučení:

A) Slad'ování rodinného, soukromého a profesního života

Naše stanovisko je založeno na dvou ze tří standardních prvků rodinné politiky na jakékoli úrovni – místní, regionální a národní nebo evropské - na základě potřeb rodin. To, co rodiny potřebují, jsou finanční zdroje, čas a služby. Nejprve se zaměříme na čas a služby.

V oblasti **času** obhajujeme především následující, a to jak pro muže, tak pro ženy:

- Dovolenu, která řeší rozmanité potřeby rodiny (mateřská, otcovská, rodičovská nebo jiná dovolená); tyto otázky jsou nyní projednávány na úrovni EU, protože je důležité udržet rozdíly mezi jednotlivými členskými zeměmi v rámci určitých limitů;
- Zvyšování hodnoty práce na částečný úvazek (odměna, status, sociální/zaměstnanecká práva, atd.);
- Flexibilní uspořádání pracovní doby, která se přizpůsobuje různým rodinným okolnostem při současném zachování přísné ochrany zaměstnaneckých práv a práv na sociální zabezpečení.

Co se týká **služeb**, rodiny musí mít k dispozici spektrum služeb, které splňují jejich rozmanité potřeby, zvláště pak široké spektrum péče o děti a péče o závislé osoby. Aby mohly tyto služby v plné míře přispívat k boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení, musí být zejména:

- k dispozici v dostatečné nabídce a kvalitě, s ambiciózními cíli na evropské úrovni;
- musí být dostupné pro každého bez diskriminace vůči osobám s postižením, imigrantům a zvláště vůči osobám z etnických menšinových komunit;
- musí být vytvořeny tak, aby splňovaly specifické potřeby nejvíce zranitelných skupin.

Složitě otázky a široké spektrum souvisejících politik vyžadují, aby přístup k problému slad'ování rodinného, soukromého a pracovního života byl komplexní. Až dosud zde byl největší důraz kladen na práci. Je čas přesunout priority agendy směrem k aspektům rodinného a soukromého života.

Klíčové aspekty vyváženého pracovního a osobního života - dovolená, flexibilní pracovní doba a služby – je třeba řešit pomocí **rámcové směrnice** na úrovni EU.

Je také třeba tyto aspekty „**protlačit**“ do všech „**hlavních**“ politik, které ovlivňují zaměstnanost, sociální zabezpečení, sociální služby a vzdělávání, a to jak na evropské úrovni, tak na úrovni jednotlivých zemí.

B) Prevence předlužení, vzdělávání v oblasti osobních financí a opatření proti bankovnímu a finančnímu vyloučení

Rodina je klíčovou silou u všech aspektů spotřebitelského vzdělávání, zvláště pak pokud se jedná o vybudování kritického přístupu k reklamě, půjčování, cenám, atd.

I rodiny s napjatým rozpočtem musí čelit stále širší nabídce – právě ty, které nejvíce doplatí na stávající krizi – a musí se rozhodovat. Není vždy lehké najít v tomto bludišti cestu nebo odolat mnoha svodům, které se nabízejí, zvláště pak v situaci snadno dostupných úvěrů a souvisejícího nebezpečí vzniku nezvládnutelného zadlužení.

Finanční problémy lidí se obvykle projeví v období životní krize (jako je například nezaměstnanost, rozpad rodiny, nemoc).

Boj proti vyloučení a nejistotě v případě nejvíce zranitelných rodin je hlavním zájmem EU minimálně proto, že tam, kde je volný pohyb kapitálu a finančních služeb, je zcela nezbytné chránit rodiny a spotřebitele nejen na národní ale také na evropské, úrovni.

Některým z těchto finančních problémů je možné zabránit tím, že rodinám nabídneme potřebné vědomosti a informace ještě před tím, než závazky uzavřou nebo k tomu, aby objektivně vyhodnotily svou situaci.

C) Alkohol a rodiny

Přijali jsme soubor 18 doporučení, která by měla přilákat pozornost evropských institucí, členských zemí a dalších zainteresovaných stran k potřebě dalších opatření proti zneužívání alkoholu. Škody, které alkohol páchá na systému rodiny a každém z jejích členů vyžadují energický, koordinovaný a multilaterální přístup. Důsledky zneužívání alkoholu pro průmysl a obchod jsou takové, že tento problém je třeba řešit na úrovni EU.

D) Zdraví, výživa a obezita

Co se týká výživy, přijali jsme také 6-ti bodový program, který předkládáme *Evropské akční platformě pro stravu, tělesnou aktivitu a zdraví*, jejímiž jsme členy. Těmito body jsou:

1. Soustředění pozornosti na znevýhodněné skupiny
2. Zásadní důležitost raného dětství
3. Podpora kojení
4. Zvýšení srozumitelnosti označování potravin pro spotřebitele
5. Zajištění vyvážené stravy za dostupné ceny
6. Zohlednění rodinného prostředí dětí

Každý z těchto šesti bodů obsahuje místní, národní a evropský rozměr, které se spolu vzájemně doplňují a jsou objektivním příkladem toho, jak může pozitivním způsobem působit princip subsidiarity.

E) Zlepšení pomoci migrantům-rodicům na podporu vzdělávání jejich dětí

Jedná se o reakci COFACE na Zelenou knihu Komise na téma *Migrace a mobilita: výzvy a příležitosti pro vzdělávací systémy EU* (červenec 2008).

Naše stanovisko se soustřeďuje především na to, co by v této oblasti měla podniknout Evropská unie:

- Potřeba vytvoření evropské integrační politiky a podpora cíleného využití evropských fondů v oblasti integrace,
- Posilování otevřené metody koordinace v oblasti vzdělávání a školení,
- Specifičtější využití evropského programu celoživotního vzdělávání na podporu dětí migrantů a jejich rodičů,
- Mainstreaming (ovlivňování většinově přijatelných názorů) mezikulturního dialogu.

F) Řešení problému digitální propasti mezi rodinami a uvnitř rodin

Podobně jako COFACE podporuje politiku EU ve prospěch začleňování občanů do informační společnosti podle strategie i2010, požaduje také integrovanou politiku sahající od politik pro informační společnost jako takových až po sociální a vzdělávací politiky.

Konkrétně by měla existovat jasná vazba a bezproblémové propojení mezi politikou začleňování občanů do informační společnosti a otevřeným způsobem koordinace v oblasti sociálního začleňování.

Současně by měl být kladen větší důraz na rodinný rozměr politiky začleňování občanů do informační společnosti. Rodiny se primárně dotýká digitální propast. Většina Evropanů totiž získává internetové dovednosti pro každodenní život právě doma.

Podrobněji se zabýváme následujícími tématy:

- Překlenutí digitální propasti mezi rodinami:
  - o Podpora připojení domácností k internetu
  - o Budování míst s přístupem na internet pro veřejnost;
- Podpora dostupnosti informačních technologií pro starší/postižené občany a/nebo imigranty;
- Řešení problému počítačové gramotnosti:
  - o Podpora školení v místech s přístupem na internet pro veřejnost a pro domácí uživatele
  - o Přizpůsobení školení potřebám nejvíce zranitelných skupin.

Po závěrečné analýze je možné konstatovat, že začleňování občanů do informační společnosti je nedílnou součástí komplexnější strategie boje s chudobou a sociálním

vyloučením rodin a že moderní Evropská unie má v tomto směru ke svým obyvatelům skutečnou morální povinnost.

V tomto roce je proto také klíčovým tématem našich priorit v tomto roce zachování on-line bezpečnosti dětí a mladistvých v rámci evropského programu „Bezpečnější internet“.

G) Konečně několik slov o Evropské pečovatelské chartě, kterou COFACE-Handicap vytvořily a přijaly v roce 2007.

Tato 10-bodová charta – která zahrnuje témata sahající od definice pečovatele, přes potřebu státní a rodinné solidarity, místo, status, kvalitu života a školení pečovatelů, až po potřebu a posuzování služeb – si klade za cíl stát se evropským referenčním dokumentem pro všechny osoby, které se podílejí na práci s postiženými a závislými (organizace, instituce, státní veřejné orgány, evropské instituce, atd.).

***

Pane ministře, dámy a pánové,

Byla mi zde dnes dopřána možnost, abych vám nastínil dlouhou cestu, kterou organizace na podporu rodiny prošly ve své snaze o uznání rodinného rozměru společných evropských politik a jednání. Rád bych znovu poděkoval našim českým přátelům za to, že umožnili, aby zde hlas rodin mohl zaznít.

Konkrétní příklady, které jsem zde citoval, ilustrují naše úsilí a náš principiální přístup: na úrovni EU konfrontovat národní rodinné politiky s řadou otázek již na počátku jejich vývoje, kdy je možné politiky z této úrovně lépe usměrňovat, a zvláště pak zabránit diskriminaci mezi občany různých členských zemí.

Rád bych na závěr upozornil na velkou naději, kterou mnoho rodin vkládá do působení Společenství v tom smyslu, že jim poskytne plnou podporu, kterou si tyto rodiny zaslouží; zaslouží si ji proto, že musí čelit znepokojivé demografické budoucnosti; zaslouží si ji proto, že se musí vyrovnávat s obrovským vývojem v oblasti technologií a společnosti; a zaslouží si ji proto, že musí čelit vážné hospodářské a finanční krizi.

Tyto rodiny mají ve vztahu k Evropské alianci pro rodiny velká očekávání, nikoli jen v oblasti souboru národních politik, ale také v oblasti podpory koordinace, průběžné práce expertů a především vlastního dříve zmíněného požadavku Evropské Rady, aby tato podpora byla udržitelná.

Tyto rodiny také požadují, aby byly splněny závazky obsažené v cílech stanovených v roce 2002 Radou Evropy v Barceloně; aby byly spočteny a časově rozvrženy sociální závazky, které se konkrétně týkají služeb pro rodiny na podporu sladování rodinného a pracovního života a sociálního začleňování.

Tato témata jsme zde dnes předložili těm, kteří politiky vytvářejí, a následně se je chystáme předložit i kandidátům do nadcházejících voleb do Evropského parlamentu. Jménem těchto doufajících rodin mi dovoluňte, abych vás, politiky všech regionů a všech států a také členy vlád naléhavě požádal: Nezklamte tyto rodiny!

Děkuji Vám.